

OBRAZI

SPOMINI NA MAJAKOVskega

(Poglavje iz knjige »Ljudje, leta, življenje«)

Ilja Erenburg

Ne spominjam se več, kdo me je seznanil z Majakovskim; najprej smo sedeli v nekakšni kavarni in se pogovarjali o kinu; potlej me je potegnil za seboj — v eno izmed majhnih opremljenih sob »San-Rema« v Saltikovski ulici blizu Petrovke. Malo pred tem sem prebral njegovo knjigo »Preprosto kakor mukanje«; predstavljal sem si ga prav takega, kakršnega sem zdaj spoznal: velikega, s težko čeljustjo, z zdaj žalostnimi zdaj surovimi očmi, glasnega, nerodnega, pripravljenega vsak hip poseči v pretep — spojitev atleta s sanjačem, srednjeveškega žonglerja, ki je molil in hodil po glavi, z nepomirljivim ikonoborcem.

Ko sva šla v hotel, je mrmral nagrobni napis Françoisa Villona, ki ga je le-ta napisal, ko je čakal na vislice:

*Jaz sem Villon — da bi ne bil! —
kot Parižan sem se rodil.
Zdaj bo poučil kos vrvi
moj vrat, kako ga rit teži.**

Komaj sva stopila v sobico, že je rekel: »Zdaj vam bom prebral...« Sedel sem na stol, on pa je stal. Prebral mi je pravkar končano pesnitev »Človek«. Soba je bila majhna in ni bilo v njej nikogar razen naju, bral pa je, kakor da ima pred seboj množico na Gledališkem trgu. Gledal sem na umazane tapete in se smehljal: golenice so zares postajale harfe.

Majakovski me je presenetil: v njem sta živeli skupaj poezija in revolucija, vznemirjene moskovske ulice in tista nova umetnost, o kateri so sanjali stalni gostje »Rotonde«. Zazdelo se mi je celo, da mi utegne biti v pomoč pri iskanju pravilne poti. Zgodilo pa se je drugače: Majakovski je ostal zame silen pojav v poeziji in življenju stoletja; neposredno pa nikakor ni vplival name, ostal mi je blizu in hkrati neskončno daleč.

Morda je v tem posebnost genija, morda posebnost značaja Majakovskega — saj je govoril, da morajo biti pesniki »različni«, saj je bil inspirator »Lefa«, »Novega Lefa«, »Refa«, saj je hotel pritegniti mnoge, jih združiti, vendar so se ob njem znašli zgolj njegovi pristaši, včasih epigoni. Povedal je, kako se je na kmetih nedaleč od Moskve pogovarjal s Soncem, a je sam bil sonce, okrog katerega so krožili sateliti.

Z njim sem se srečaval v Moskvi leta 1918 in 1920, v Berlinu 1922, nato v Parizu, pa spet v Moskvi in spet v Parizu (zadnjikrat sva se videla spomladi leta 1929 — leto pred njegovo smrtjo). Včasih so bila srečanja bežna, drugič daljša. Rad bi povedal kaj o tem, kako razumem Majakovskega; vem, da bo

* Prevod Janeza Menarta.

ta pripoved enostranska, subjektivna, toda ali so izpovedi sodobnika sploh lahko drugačne? Iz množice različnih, večkrat protislovnih pripovedi je lažje poustvariti človekovo fiziognomijo. Nesreča je v tem, da se je Majakovski, sam strasten uničevalec različnih mitov, nenavadno hitro spremenil v mitičnega junaka. Kakor da mu je bilo namenjeno, ne biti tak, kakršen je bil v resnici. Imamo spomine očividcev, ki so si zapomnili nekaj neslanih šal. Imamo strani šolskega učbenika. Imamo navsezadnje kip. Mladoletnik se guli odlomke iz pesnitve »Dobro«. Gospodinja v trolejbusu zaskrbljeno sprašuje: »Ali izstopite na ulici Majakovskega?« Težko je govoriti o človeku...

Do sredine tridesetih let je bil Majakovski predmet strastnih polemik. Ob prvem kongresu sovjetskih pisateljev so eni, kadar je kdo omenil njegovo ime, navdušeno ploskali, drugi pa so molčali. Tedaj sem pisal v »Izvestijah«: »Nismo ploskali zato, ker bi kdo hotel Majakovskega kanonizirati, pač pa zato, ker nam ime Majakovskega pomeni, da se odpovedujemo vsem literarnim kanonom.« Najmanj si morem misliti, da so leto zatem Majakovskega v resnici začeli kanonizirati. Na njegovem pogrebu me ni bilo, a prijatelji so mi pripovedovali, da je bila rakev prekratka. Meni pa se zdi, da je bila za Majakovskega prekratka, predvsem pa preozka njegova posmrtna slava.

Predvsem bi rad pripovedoval o človeku; on nikakor ni bil »monoliten« — velik, zapleten, z veliko voljo in s prepletenimi, včasih protislovnimi čustvi.

»Mrtvi ostanejo mladi« — tako je naslovila svoj roman Anna Seghers. Skoraj zmerom zastrejo poznejši vtisi prvotne. V tej knjigi sem poskušal pripovedovati o mladem A. N. Tolstoj; bil je eden izmed prvih pisateljev, ki sem jih srečal. Toda kadar se ga spominjam, ga največkrat vidim zavaljenega, priznanega, z glasnim smehom in utrujenimi očmi — takega, kakor sem ga videl zadnja leta. In zdaj gledam fotografijo: skupaj z Majakovskim je A. A. Fadejev, mlad, zasanjan, z mehkimi očmi. Prav stežka se spomnim Aleksandra Aleksandroviča takega: vidim oči, v katerih se izraža volja in ki so včasih hladne... Majakovski pa mi je ostal v spominu mlad.

Do konca življenja je ohranil nekatere poteze, morda bi se bolje izrazil, nekatere navade iz zgodnje mladosti. Kritiki se neradi zadržujejo ob tako imenovanem »futurističnem obdobju« Majakovskega, čeprav brez njegovih prvih pesmi ne moremo razumeti njegovih pesnitev. Toda zdaj ne govorim o poeziji, marveč o človeku. Seveda se je Majakovski kmalu ločil ne le od rumene jopice, temveč tudi od gesel zgodnjih futurističnih manifestov. Vendar je v njem ostal tisti duh, ki je narekoval »Zaušnico javnemu okusu« v načinu, kako se drži pri šalah, pri odgovorih na notice.

Spominjam se »Kavarne poetov« pozimi leta 1917/1918; v Nastasjinski ulici je bila. To je bil svojevrsten kraj. Zidove so pokrivala za obiskovalce nenavadne slikarije in nič manj nenavadni napisi. »Rad gledam, kako umirajo otroci« — ta verz iz zgodnje pesmi Majakovskega iz časov pred revolucijo je blestel na zidu zato, da bi osupnil goste. »Kavarna poetov« nikakor ni bila podobna »Rotondi«, tu se nihče ni pogovarjal o umetnosti, se ni pričkal in ne lasal, tu so bili igralci in gledalci. Kavarno so obiskovali, kakor so takrat rekali, »na pol pobiti buržuji« — špekulanti, literati in filistri, željni zabave. Majakovski jih je komaj mogel zabavati: dasi jim je bilo marsikaj v njegovih verzih nerazumljivega, so čutili, da je tesna zveza med temi čudnimi besedami in mornarji, ki so se sprehajali mimo po Tverski ulici. Pesmico Majakovskega o buržuju, ki naposled je ananase, so vsi razumeli; ananasov v Nastasjinski

ulici ni bilo, košček preproste svinine pa je marsikomu obtičal v goltancu. Obiskovalce je zabavalo vse kaj drugega. Na oder se je povzpел na primer David Burljuk, močno napudran in z lornjeto v roki, in začel brati: »Všeč mi je noseči moški...« Tudi Golcšmidt je razveseljeval občinstvo: na lepakih nazvan »futurist življenja« ni pisal pesmi, pač pa si je s praškom zlatil dva kodra na glavi, se odlikoval z nenavadno močjo, lomil deske in metal iz kavarne zdradžbarje. Nekoč si je »futurist življenja« sklenil postaviti spomenik na Tverskem trgu; kip je bil iz mavca, ne posebno velik in čisto nič futurističen — prikazoval je golega Golcšmidta. Mimoidoči so se razburjali, vendar se čudnega spomenika niso upali lotiti. Potlej pa so ga le razbili.

Vse to sodi v daljno preteklost. Pred dvema letoma sta prišla v Moskvo ameriška turista: David Burljuk z ženo. V Ameriki Burljuk riše, precej zasluži, postal je pošten in ugleden; tudi brez lornjete je in brez »nosečega moškega«. Futurizem se mi dozdeva zdaj neprimerno starodavnejši od starodavne Grčije, toda za Majakovskega, ki je zgodaj umrl, če že ne živ, pa vsaj blizek.

V »Kavarni poetov« sem bil kaj pogosto, celo nastopil sem in dobil od Golcšmidta za to pripadajočo vsoto denarja.

Spominjam se večera, ko je v kavarno stopil A. V. Lunačarski. Skromno je sedel k oddaljeni mizici in poslušal. Majakovski ga je pozval, naj govori. Anatolij Vasiljevič je odrekel. A Majakovski je vztrajal: »Ponovite tisto, kar ste mi pravili o mojih pesmih...« Lunačarski je moral nastopiti: govoril je o nadarjenosti Majakovskega, kritiziral futurizem in opozoril, da je hvalisanje samega sebe nepotrebno. Tedaj je Majakovski rekel, da mu bodo kmalu postavili spomenik — prav tu, kjer je »Kavarna poetov«... Vladimir Vladimirovič se je zmotil komaj za nekaj sto metrov — spomenik so mu postavili nedaleč od Nastasjinske ulice.

Neskromnost? Samozavest? Taka vprašanja so si pogostoma zastavljali mnogi izmed sodobnikov Majakovskega. Praznoval je na primer dvanajstletnico svojega pesniškega delovanja. Ne samo enkrat se je nazval za največjega pesnika. Terjal je, da ga priznajo že za življenja — to je bilo v zvezi s časom, s tistim strmoglavljenjem »idolov«, glede katerih se je pritoževal Balmont, z željo, kakor koli pritegniti zanimanje za umetnost.

»Rad gledam, kako umirajo otroci...« Majakovski ni mogel gledati, da bi kdo tepel konja. V kavarni se je nekoč moj znanec urezal z nožem v prst in Vladimir Vladimirovič se je naglo obrnil proč. Samozavest? Da, res je, ostro je odgovarjal na kritične pripombe in žalil svoje literarne nasprotnike. Spominjam se nekega takega dvogovora: Zapisek: »Vaše pesmi ne ogrejejo, ne razburjajo, ne okužujejo.« Odgovor: »Nisem peč, ne morje, ne kuga.« Na svojih knjigah je naročal bralcem: »Za domačo uporabo.« Vse to je splošno znano. Manj pa je znano marsikaj drugega.

Spominjam se večera Majakovskega v pariški kavarni »Voltaire«. Navzoča je bila tudi L. N. Sejfullina. To je bilo spomladi leta 1927. Nekdo v dvorani je vzkliknil: »Preberite nam še svoje stare pesmi!« Majakovski je kakor po navadi vrnil s šalo. Ko se je večer končal, smo stopili v nočno kavarno ob bulvaru Saint-Michel: Majakovski, L. N. Sejfullina, E. Triolet in drugi. Igrala je godba in nekdo je plesal. Vladimir Vladimirovič se je zdaj šalil in oponašal pesnika Georgija Ivanova, ki je bil na večeru, zdaj je za dolgo umolknil in

se mračno razgledoval naokrog kakor lev v kletki. Dogovorila sva se, da bom drugi dan zjutraj prišel k njemu, čim prej, tem bolje. V majčkeni sobici v hotelu »Istra«, kjer se je vselej ustavljal, postelja ni bila razkrita — vso noč ni legel. Sprejel me je mrk in me koj, brez pozdrava, vprašal: »Ali tudi vi mislite, da sem nekoč pisal bolje?...« Nikoli ni bil samozavesten, varala je vedno ista poza. Zdi se mi, da je tako pozo prej narekoval razum kakor značaj. Njemu je bila lastna romantika, a se je je sramoval in se je ošteval: »Kdo ni filozofiral o morju?« (po grenkih mislih o svojem življenju) in takoj ironično: »Voda.« V članku »Kako delati pesmi« je vse videti logično in preprosto. V resnici pa je Majakovski dobro poznal muke, nujno povezane z ustvarjalnostjo. Nadrobno je pripovedoval o pripravljanju rim; imel pa je še drugačne »priprave«, o katerih ni rad govoril — duševno trpljenje. V predsmrtnici je zapisal, da »se mu je ljubezenski čolnič razbil ob realnosti« — to je bil davek tolikokrat osmešeni romantiki; toda v resnici se je njegovo življenje razbilo ob poeziji. Ko se je obračal do potomcev, je povedal tisto, česar ni maral reči sodobnikom:

*A jaz sem se krotil
in lastni pesmi stopil na grlo.**

Videti je bilo, da je izredno krepak, zdrav, da se veseli življenja. A kdaj pa kdaj je bil neznosno mrk; značilna zanj je bila bolestna nezaupljivost, tako da je nosil s seboj milo, in kadar je moral stisniti roko človeku, ki mu je bil kdo ve zakaj na zunaj neprijeten, se je takoj umaknil ter si skrbno umil roke. V pariških kavarnah je pil vročo kavo po slamici, kakršno so dajali z ledenimi pijačami, da se ni z ustnicami dotaknil kozarca. Norčeval se je iz vraževernosti, a je sam ves čas kaj ugibal, oboževal hazardne igre, pazil na sodo ali liho število. V pariških kavarnah so imeli avtomate-rulete; staviti je bilo mogoče pet sujev na rdečo, zeleno ali rumeno barvo; če si zadel, si dobil znamko za skodelico kave ali čašo piva. Majakovski je cele ure preždel ob teh avtomatih, in ko je odpotoval, je zapustil Elzi Jurjevni na stotine teh znamk; saj mu ni bilo zanje, šlo je le za ugibanje, kakšna barva se bo pokazala. Tudi v bobnu revolverja je pustil eno kroglo in spet — bo ali ne bo...

Kadar se je Vladimir Vladimirjevič pogovarjal z ženskami, se je njegov glas menjaval in po navadi prehajal od rezkega, neodnehljivega v mehkega. V knjigi Viktorja Šklovskega sem bral: »Vladimir Vladimirovič je odpotoval v zamejstvo. Tam je bila ženska, utegnula je biti ljubezen. Pripovedovali so mi, da sta si bila tako podobna drug drugemu in sta se tako ujemala, da so se ljudje prisrčno nasmihali, če so ju videli...« Pesem Majakovskega na T. A. Jakovljevo, ki jo omenja Šklovski, je bila pred kratkim objavljena. Pri meni pa se je ohranil rokopis »Stenice«; Majakovski ga je podaril Tati (T. A. Jakovljevi), le-ta pa ga je zagnala med staro šaro. Ne, ona že ni bila podobna Majakovskemu, čeprav je bila kakor on visoke rasti in lepa. Ne bom pripovedoval o tem, kar je Majakovski upravičeno imel za »čenče«; in to epizodo (nikakor ne najpomembnejšo v pesnikovem življenju) sem omenil le zato, da bi še enkrat pokazal, kako živi Majakovski ni bil podoben bronastemu kipu ali vitezu Vladimiru Rdeče sončece.

* Te in naslednje verze Majakovskega je prevedel Kajetan Kovič.

Ko je bilo Majakovskemu osemnajst let, se je vpisal na slikarsko šolo — slikar bi rad bil. Slikarsko gledanje na svet je ohranil tudi v poeziji: svojih likov si ni izmislil, marveč jih je videl. Ljubil je slikarstvo in ga občutil; ljubil je tudi okolje slikarjev. Svet je prej videl, kakor slišal. (V šali je rad rekel, da mu je slon stopil na uho.)

Omenil sem že večer pri Cetlinih, ko je Majakovski bral pesnitev »Človek«. Vjačeslav Ivanov je od časa do časa dobrohotno pokimal. Balmont se je očitno mučil. Baltrušajtis je bil kakor zmeraj neprediren. Marina Cvetajeva se je smehljala, Pasternak pa je zaljubljeno pogledoval Vladimira Vladimiroviča. Andrej Beli ga je poslušal, ne preprosto — temveč fanatično, in ko je Majakovski nehal brati, je planil kvišku tako ves iz sebe, da je komaj mogel govoriti. Kakor on so bili navdušeni skorajda vsi navzoči. Vendar je Majakovskega razjezil en sam hladen, vljuden stavek. Tako je zmeraj bilo z njim: kakor da ni opazal lovorik, je iskal trnje. V svojih pesmih se je neprestano bojeval z resničnimi in namišljenimi nasprotniki nove poezije. Kaj je tičalo za temi obdolžitvami? Nemara spori s samim seboj?

Namerilo se je, da sem bral nekatere članke o Majakovskem, napisane v zamejstvu, katerih pisci skušajo dokazati, kako je revolucija uničila pesnika. Težko bi si bilo izmisliti večjo bedastočo: brez revolucije ne bi bilo Majakovskega. Leta 1918 me je upravičeno nazval »prestrašenega inteligenta«; dve leti sem potreboval za to, da sem dojel, kaj se dogaja. Majakovski pa je revolucijo takoj razumel in sprejel. Bil je ne samo navdušen — vsega ga je prevzela graditev socialistične družbe. Ničemur se ni prilagajal, in ko so ga nekateri hoteli zadrževati, jim je zabrusil:

*»Na vas zdaj, poetje!« — ukaz je dan,
po kmečko je treba zapeti!
Razumite že — jaz stojim, kjer stojim,
ne znam se po vetru vrteči...*

*Pomešati moraš idejo z vodo.
Naj misel se v vlagi napaja.
Nikoli ni pesnik živel brez idej.
Naj grem se mar jaz — papagaja?*

Pri njem nikoli ni bilo konflikta z revolucijo, to so si izmislili ljudje, ki ne zametujejo ničesar v svojem boju zoper komunizem. Drama Majakovskega ni bila v neskladnosti med revolucijo in poezijo, marveč v odnosu lefovcev do umetnosti:

*Rohne naj poeti, naj penijo se,
prezir naj razlivajo čezme.
Jaz dušo krotim in kričim o stoarih,
potrebnih v socializmu.*

(Časnik je svoj čas spremenil nekaj besed, Majakovski pa je obnovil prvotni tekst in v njem je razlaga njegovega pesniškega in človeškega dejanja.)

Majakovski je ljubil Légera; nekaj skupnega je v njunem pojmovanju vloge umetnosti v sodobni družbi. Léger se je navduševal za stroje, urbanizem, hotel je umetnost v vsakdanjem življenju in ni zahajal v muzeje. Slikal je

svoja platna in ustvaril dobro slikarstvo, po mojem gledanju dekorativno, slikarstvo, ki nikakor ni spodkopavalo naše ljubezni do Van Gogha ali Picassoja, brez dvoma pa je bilo povezano z novim časom. Majakovski se je leta in leta bojeval proti poeziji ne samo z manifesti ali članki — z verzi je hotel uničiti verze. V »Lefu« je bila objavljena smrtna obsodba umetnosti: »tako imenovanim pesnikom«, »tako imenovanim umetnikom«, »tako imenovanim režiserjem«. Umetnikom je priporočal, naj se namesto z umetnostjo delovne mize ukvarjajo z estetiko strojev, s tekstilom, orodjem; režiserjem — naj organizirajo ljudske veselice, demonstracije in se poslovijo od odra; pesnikom — naj pustijo liriko, naj pišejo za časnike, delajo napise za lepake in reklame.

Odreči se poeziji ni bilo lahko. Majakovski je bil močan in možat človek. Vendar je kdaj pa kdaj odstopil od svojega programa. Leta 1923, ko je »Lef« še odklanjal liriko, je Majakovski napisal pesnitev »Zato«. Niti njegovi najbližji je niso razumeli, blatili so jo celo zavezniki Majakovskega in njegovi literarni nasprotniki, vendar je z njo obogatil rusko poezijo.

Z leti je njegovo odklanjanje stare umetnosti plahnelo. Proti koncu leta 1928 je »Novi lef« sporočil, da je Majakovski javno izjavil: »Amnestiram Rembrandta.« Še enkrat pripominjam, da je mlad umrl. Živel, mislil, čustvoval in tudi pisal ni po načrtu — predvsem je bil pesnik. Spominjam se, s kakim navdušenjem je govoril o novi, industrijski lepoti Amerike v tistih daljnih letih, ko je bila elektrifikacija naše dežele šele zamisel, ko so na Gledališkem trgu, temnem in zametenem s snegom, brlele medle lučke: »Otroci — cvetice življenja.« Srečal sem ga po vrnitvi iz Amerike. Seveda je brooklynski most lep, seveda je tam mnogo strojev. Toda koliko je tam surovosti, nečlovečnosti. Tako se je usajal in pripovedoval, kako ga je razveselilo, ko je zagledal majčkene vrtove v Normandiji. Iz programa »Lefa« se je umikalo tudi zavračanje Pariza, kjer je sleherna hiša — razvalina starodavnosti, in hvala dvakrat novi, industrializirani Ameriki. Toda Majakovski je preklinjal Ameriko in, ne da bi ga bilo sram pokazati se sentimentalnega, je izpovedoval ljubezen Parizu. Od kod tako protislovje? Da, »Lef« je bila revija, ki je izhajala več let, Majakovski pa je bil velik pesnik. V deklarativnih pesmih se je norčeval iz častilcev Puškina, obiskovalcev Louvra, sam pa se je navduševal za »Ognjegino« in staro slikarstvo.

Takoj je doumel, da je oktobrska revolucija spremenila tok zgodovine; toda nadrobnosti prihodnjega je videl pogojno: ne na platnu, pač pa na lepaku. Težko bi nas dandanes očarala higienska idila zadnjega dejanja »Stenice«. Umetnost preteklosti se je Majakovskemu kazala ne samo kot nekaj tujega, temveč kot nekaj obsojenega. Njegovo ikonoborstvo je bilo zaobljuba, junaško dejanje. Bojeval se je ne samo s tem ali drugim kritikom, ne samo s pisatelji sentimentalnih romanc, temveč tudi sam s seboj. Tole je zapisal: »Rad bi, da me moja dežela razume, a če me ne bo — kaj si morem, bom pa šel po domovini po strani, kakor pada po strani dež.« A je prečrtal te vrstice, ker so se mu zdele preveč sentimentalne. Toda domovina ga je razumela, razumela je tudi prelepe verze, ki jih je zavrzel...

Spominjam se ga jeseni leta 1928, potem ko je prebil več ko mesec dni v Parizu. Večkrat sva se srečala. Vidim ga mrkega v majhnem baru »Kupola«. Naročal je whisky znamke »White horse« (»Beli konj«); pil je malo, toda napisal je pesmico: »Dober konj 'white horse', bela griva, bel rep...« Nekoč je

dejal: »Kaj mislite, da je lahko? ... Lahko bi pisal pesmi boljše od vseh drugih ...« Do kraja je ostal zvest svoji ideji.

Veliko se je govorilo, zakaj si je storil konec: o neuspehu razstave njegovih literarnih del, o napadih rappovcev, o srčnih zadevah. Ugibanje mi je zoprno: ne morem se približati življenju človeka, ki sem ga poznal, kakor se približaš osnutku romana ... Hočem reči le to: ljudje pogosto pozabljajo, da je pesnik občutljivejši, saj zato pa je tudi pesnik. Vladimir Vladimirovič se je sam imenoval »vola«, »sonce«, celo o svojih pesmih je govoril, da so »povodni konji«, in na nekem zborovanju je rekel, da ima »slonovo kožo«, ki je ne more prebiti nobena krogla. V resnici pa je bil brez navadne človeške kože.

Po krščanskih legendah je pogan Savel, potem ko se je spreobrnil v apostola Pavla, začel uničevati kipe bogov in boginj. Kipi so bili čudoviti, vendar je Pavel znal v sebi premagati estetsko čustvo. Majakovski pa je uničeval ne samo lepoto preteklosti, temveč tudi samega sebe; v tem je slava njegovega dejanja, v tem je tudi ključ do njegovih tragedij.

V Peterburgu je živel literat Andrej Levinson, ki se je imel za izvedenca koreografije. Leta 1918 je v reviji »Življenje umetnosti« objavil paskvil na Majakovskega. Odgovorili so mu takrat številni umetniki in A. V. Lunačarski. Andrej Levinson je odpotoval v Pariz. Ko je dospela tja novica o tragični smrti Majakovskega, je revija »Les nouvelles littéraires« prinesla ogabno obrekovalen zapis. Skupaj z nekaterimi francoskimi pisatelji sem sestavil pismo za uredništvo francoske literarne revije in v njem smo izrazili svoje ogorčenje. To pismo so podpisali vsi spodobni francoski pisatelji najrazličnejših nazorov in ne spominjam se, da bi kateri odrekel podpis. Odsesel sem ga Mauriceu Martinu du Gard. (To je bil malo znan literat, nikakor ne podoben velikemu pisatelju Rogeru Martinu du Gard.) Urednik je mirno prebral izredno ostro sestavljeno pismo in rekel: »Prosim vas za majhen popravek.« Odgovoril sem, da teksta ne moremo omiliti. »Ne prosim za to. Toda nemara bi v stavku »vznemirja nas to, da literarna revija« vstavili besedo: »največja literarna revija.« Privolil je, da dobi zaušnico, prosil pa je, naj bo omenjeno, da ima veliko lice. Majakovski bi se ob tem bržkone pošteno razpisal ...

Nenavadna je usoda Majakovskega po svetu. Prav pred kratkim so mi o njem pripovedovali pisatelji črne Afrike — tudi tja je že prodrli. Po vsem svetu ga poznajo. Seveda je pesmi težko prevajati in marsikaj je v obliki, ki jo je Majakovski utrdil kot obliko prihodnosti, postalo oblika preteklosti. Toda kot človek in pesnik je kakor poprej mlad. Ne Aragon, ne Pablo Neruda, ne Eluard, ne Tuwim, ne Nezval nikoli niso pisali »pod vplivom Majakovskega«; vendar se imajo za marsikaj zahvaliti Majakovskemu — on jih je naučil ne novih oblik zlaganja verzov, marveč močatosti izbire.

Znati je treba ločiti sodobnost od dnevne aktualnosti, duh novatorstva od takih ali drugačnih novosti, ki se zdijo četrto stoletje pozneje staromodne. Neki pesnik mi je pred meseci dejal, da po zapletenih rimah Majakovskega ni mogoče uporabljati glagolskih rim. To je kajpakda naivno. Dá se pisati tudi z glagolskimi rimami in sploh brez rime. Leta 1940 je devet desetih pesnikov začetnikov pisalo verze v obliki »stopnic«, zdaj pa posnemajo druge vzornike; moda se spreminja. Majakovskega so topli po glavi s knjigami Puškina, Nekrasova, Bloka. Ali se spleča pretepati mlade z zvezki Majakovskega?

Omenil sem, kako bi mi Majakovski v marsičem lahko pomagal, da bi se znašel. Spominjam se nočnega pogovora, februarja ali marca 1918 je bilo. Skupaj sva prišla iz »Kavarne poetov«. Majakovski je spraševal o Parizu, o Picassu, o Apollinairu. Potlej je dejal, da so mu všeč moji verzi o obešenju Pugačova. »Veseliti bi se morali, pa se čemerite... To ni prav!« Rad sem pritrdil: »Seveda ni prav.« Politično je imel on prav, to sem kmalu spoznal; toda midva sva zmeraj različno mislila in čustvovala. Leta 1922 mi je rekel, da mu je »Jurenito« všeč: »Vi ste marsikaj razumeli bolje od drugih...« Zasmehal sem se: »A po mojem mnenju jaz še vseeno ničesar ne razumem...« Često sva se srečavala, a nikoli srečala.

O Majakovskem sem razmišljal in razmišljam; včasih se prepiram z njim, vedno pa se navdušujem nad njegovim pesniškim dejanjem. Na kip ne gledam — kip stoji nepremično; Majakovski pa gre — po novih moskovskih četrtih in po starem Parizu, po vsem našem planetu; gre s »pripravljanjem« — ne novih rim, marveč novih misli in čustev...

Prevedel F. Šafar

RAZGOVORI

LJUBLJANSKO VPRAŠANJE

Priobčujemo študijski prispevek k problemu ljubljanskega železniškega vozlišča, ki je že nekaj desetletij eden izmed osrednjih urbanističnih problemov Ljubljane. Njegova rešitev, bodisi taka ali taka, bo globoko posegla v razvoj ljubljanskega mestnega organizma in v vse njegovo nadaljnje oblikovanje. Menimo, da je bila javnost doslej slabo in pomanjkljivo obveščena o vseh aspektih tega problema kakor tudi o rešitvah, ki se pripravljajo in ki so deloma že v realizaciji. Zato bomo radi objavili o tem vprašanju vsak resno argumentiran prispevek. — Op.ured.

Naraščajoči obseg del, ki jih je povzročila odločitev, da se v Ljubljani na križanjih Titove in Celovške ceste z železnico zgradijo podvozi, spremlja čedalje širši krog ljudi z vprašanjem: Ali je izbrana rešitev za Ljubljano res najboljša, za kar smo se v danih prilikah lahko odločili? Strokovni krogi domala brez izjeme dvomijo o tem in so v poslednjih letih večkrat svarili pred enostranskim študijem prometnih problemov in prenačrtanimi odločitvami. S pripravljalnimi deli se je medtem že pričelo, vprašanje, staro šest let, pa še ni našlo odgovora.

Poslednji v vrsti dokumentov, ki so jih strokovna društva poslala odločujočim organom, je bila spomenica društev arhitektov in gradbenikov (v celoti objavljena v drugi lantski številki revije *Arhitekt*), na osnovi katere je bilo dne 15. marca 1961 sklicano širše posvetovanje z zastopniki društev, kateremu je prisostvoval tudi zvezni ljudski poslanec za Ljubljano, podpredsednik zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj. Spomenica ugotavlja: